

Udskriftsdato: mandag den 15. juni 2026

CIR1H nr 11053 af 09/12/2008 (Historisk)

Meddelelse om behandling af sager om overtrædelse af miljølovgivningen (RM 8/2008)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: RA-2008-840-0002

Meddelelse om behandling af sager om overtrædelse af miljølovgivningen (RM 8/2008)

1. Indledning

Efter drøftelser med Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, blev der i Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/1998 fastsat retningslinjer for behandlingen af miljøstraffesager. Retningslinjerne havde til formål at forbedre behandlingen af miljøstraffesager i politi og anklagemyndighed, herunder at styrke den juridiske behandling af sagerne samt at sikre en hurtig og effektiv behandling og en øget koordination mellem miljømyndighederne og politi- og anklagemyndighed.

Meddelelsen er nu blevet revideret som følge af en række ændringer af miljøbeskyttelsesloven, herunder navnlig lov nr. 173 af 12. marts 2008 om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love (Strafskærpelse mv.).

Ved denne lov, der trådte i kraft den 1. april 2008, blev der bl.a. indsat en regel, hvorefter der ved bødeudmålingen skal lægges vægt på de hensyn, der er nævnt i miljøbeskyttelseslovens § 1, samt en regel om, at det skal betragtes som en skærpene omstændighed, at en overtrædelse er begået i forbindelse med erhverv. Formålet med loven var at gennemføre en skærpelse af bødeniveauet i de mindre alvorlige sager om overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven, dvs. navnlig overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3. Med henblik herpå angives i forarbejderne til loven en række vejledende minimumsbødetakster.

I denne meddelelse er de hidtidige retningslinjer for politiets og anklagemyndighedens behandling af miljøstraffesager ajourført. Herudover er der på grundlag af forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 fastsat retningslinjer for bødepåstandene mv. i sager om overtrædelse af miljøbeskyttelseslovgivningen.

Meddelelsens generelle retningslinier for behandlingen af miljøstraffesager omfatter alle sager om overtrædelse af miljølovgivningen, som dette begreb er defineret i straffelovens § 196. Begrebet ”miljølovgivningen” omfatter således love om beskyttelse af det ydre miljø mod forurening, herunder f.eks. miljøbeskyttelsesloven, lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, lov om beskyttelse af havmiljøet, lov om kemiske stoffer og produkter, lov om miljø og genteknologi, lov om forurennet jord samt bekendtgørelser udstedt i medfør af de nævnte love. Love til regulering af andre miljømæssige interesser end forurening af det ydre miljø er ikke omfattet, f.eks. skovloven, naturbeskyttelsesloven, bygningskulturlovgivningen og arbejdsmiljøloven.

På den baggrund udsendes denne nye meddelelse, hvorved Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/1998 samtidig ophæves.

2. Overordnet om indholdet i denne meddelelse

Meddelelsen indeholder retningslinjer for anklagemyndighedens behandling af sager om overtrædelse af miljølovgivningen, som begrebet er afgrænset i afsnit 1.

I afsnit 3 omtales en række forhold af betydning ved efterforskningens start, mens afsnit 4 omhandler tiltalerejsning og tiltalens udformning mv.

Afsnit 5 omhandler anklagemyndighedens påstand i sager om overtrædelse af miljølovgivningen. Afsnit 5.1. vedrører bødepåstanden til unge under 18 år og til personer med særlig lav indtægt. Afsnit 5.2. omhandler overtrædelser af miljøbeskyttelseslovgivningen. Indledningsvis omtales en række forhold, der generelt skal tillægges vægt ved fastsættelse af bødepåstanden i sager om overtrædelser af miljøbeskyttelseslovgivningen, jf. afsnit 5.2.2. og 5.2.3. Herefter angives i afsnit 5.2.4. bødepåstanden ved en række overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven mv., afsnit 5.2.5. vedrører miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, mens afsnit 5.2.6. vedrører gentagelsesvirkning. Afsnit 5.3. vedrører straffelovens § 196, og i afsnit 5.4. redegøres for, hvilken betydning det har for bødepåstanden og spørgsmålet om konfiskation, at der

er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel. Afsnit 5.5. omhandler rettighedsfrakendelse, afsnit 5.6. omhandler strafansvar for juridiske personer, og afsnit 5.7. omhandler tvangsbøder.

Endelig behandles hovedforhandlingen og sagsbehandlingen efter, at der er faldet dom i sagen, kort i afsnit 6 og 7, mens afsnit 8 omhandler møder med miljømyndighederne.

3. Efterforskningen

3.1. Sagernes behandling i politi og anklagemyndighed

Der skal i samtlige sager, bortset fra sager af bagatelagtig karakter, fra efterforskningens begyndelse inddrages en jurist i sagsbehandlingen for at sikre en juridisk vurdering af sagen samt i større og mere komplicerede sager tillige en vurdering af spørgsmål om efterforskningens tilrettelæggelse og gennemførelse.

I politikredsene bør sagsbehandlingen så vidt muligt forestås af jurister og politiuddannet personale, der har særlig sagkundskab på området.

3.2. Samarbejdet med miljømyndighederne

Vedkommende miljømyndighed (tilsynsmyndigheden) underrettes altid af politidirektøren om sager, der anmeldes af andre end miljømyndigheden.

I tilknytning til, at der indledes politimæssig efterforskning, etableres der forbindelse mellem politidirektøren og miljømyndigheden. Politidirektørens samarbejde med miljømyndigheden skal fortsætte under hele sagens forløb.

Kontakten har i øvrigt bl.a. til formål at afklare eventuelle spørgsmål vedrørende den forvaltningsretlige, juridiske behandling af sagen hos miljømyndigheden.

Endvidere skal der tages stilling til, om der skal tilvejebringes yderligere oplysninger af faglig, erhvervmæssig, økonomisk eller teknologisk art. Disse oplysninger kan, hvis det skønnes hensigtsmæssigt, indhentes med bistand fra miljømyndigheden eller eventuelt ved en egentlig forelæggelse for miljømyndigheden i form af et præciseret høringstema.

3.3. Sager om betydelige overtrædelser af miljølovgivningen

Når der foreligger en mistanke om betydelige overtrædelser af miljølovgivningen, som rejser særlige efterforskningsmæssige spørgsmål af miljømæssig, teknologisk eller økonomisk karakter, vil sagen eller spørgsmål i tilknytning hertil af politidirektøren efter statsadvokatens bestemmelse kunne forelægges for den centrale miljømyndighed, typisk Miljøstyrelsen, i form af en præciseret høring.

I disse større og vanskeligere sager bør politidirektøren i øvrigt involvere statsadvokaten på det tidligst mulige tidspunkt med henblik på fastlæggelse af sigtelsens omfang, herunder eventuelt ved foretagelse af en hensigtsmæssig beskæring.

3.4. Forsvarerbistand

I større og komplicerede sager bør der normalt på et tidligt tidspunkt inddrages en forsvarer, eventuelt ved beskikkelse, således at indsigelser fra sigtedes side og materiale til underbygning heraf kan behandles sideløbende med andre undersøgelser og vurderinger i sagen.

4. Tiltalerejsningen, tiltalens udformning mv.

4.1. Forelæggelse for miljømyndigheden

Når sagens efterforskning er afsluttet, skal sagen i almindelighed forelægges for vedkommende miljømyndighed med anmodning om en udtalelse om sagens faktiske omstændigheder og miljømæssige aspekter samt spørgsmålet om tiltalerejsning. Dette gælder dog ikke, hvis miljømyndigheden tidligere under sagen – f.eks. ved indgivelse af politianmeldelse – har udtalt sig om disse spørgsmål, og der ikke i forbindelse med efterforskningen er fremkommet væsentlige nye oplysninger. Forelæggelse er heller ikke nødvendig, hvis der er tale om kurante sager.

4.2. Forelæggelse for statsadvokaten eller Rigsadvokaten

Sager om overtrædelse af miljølovgivningen bør – uanset om sagen agtes fremmet eller sluttet – forelægges for statsadvokaten til afgørelse af tiltale- og sanktionsspørgsmålet, hvis

- der er voldt betydelig skade på miljøet eller fremkaldt fare herfor,
- der er opnået en betydelig økonomisk fordel ved overtrædelsen eller fremkaldt mulighed herfor,
- sagen påkalder sig særlig offentlig eller almen interesse,
- der på grund af tilsvarende verserende sager i andre politikredse skønnes at være behov for koordinering af sagernes behandling,
- sagen giver anledning til tvivl om lovens fortolkning, om eventuel forældelse eller om udformningen af anklageskriftet, herunder om tilregnelsen, om ansvarets placering og sanktionen, eller den i øvrigt indeholder tvivlsspørgsmål af juridisk, økonomisk eller miljømæssig art,
- miljømyndighedens sagsbehandling må forventes at få betydning for sagens behandling og udfald i retten, eller
- der er uenighed mellem politidirektøren og miljømyndigheden om tiltalespørgsmålet.

Miljøstraffesager forelægges via statsadvokaten for Rigsadvokaten til afgørelse af tiltale- og sanktionsspørgsmålet, når

- der er spørgsmål om at nedlægge påstand om frihedsstraf,
- der er spørgsmål om rettighedsfrakendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 110 b, § 95 i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller efter straffelovens § 79, eller
- afgørelsen af tiltalespørgsmålet indebærer en stillingtagen til spørgsmål af principiel eller generel betydning for håndhævelsen af miljølovgivningen.

Formålet med forelæggelse af de nævnte sager for Rigsadvokaten er at give rigsadvokaturen mulighed for løbende at følge retsudviklingen på området, at drøfte spørgsmål af betydning for retshåndhævelsen med de centrale miljømyndigheder og at overveje, om der er behov for nye initiativer på området.

4.3. Forelæggelse for den centrale miljømyndighed

Statsadvokaten træffer afgørelse om, hvorvidt sagen skal forelægges for den centrale miljømyndighed. Forelæggelse bør navnlig ske

- hvor sagen uanset dens omfang er kontroversiel eller rummer juridiske, økonomiske eller miljømæssige tvivlsspørgsmål af væsentlig betydning,
- hvor den centrale miljømyndighed har indgivet politianmeldelse eller selv er tilsynsmyndighed,
- hvor tilsynsmyndigheden har begået overtrædelsen
- hvor flertallet i tilsynsmyndigheden har besluttet ikke at indgive politianmeldelse i sagen, eller
- hvor sagen har været forelagt den centrale miljømyndighed under efterforskningen.

Sagen bør som hovedregel først forelægges, når efterforskningen er afsluttet. Den centrale miljømyndighed bør anmodes om en udtalelse i form af konkrete spørgsmål (præciseret høringstema).

Miljøstyrelsen er den centrale miljømyndighed for så vidt angår bl.a. overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven (bortset fra spildevand), lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, lov om kemiske stoffer og produkter, lov om miljø- og genteknologi, jordforureningsloven og havmiljøloven vedrørende bl.a. sager om platforme og luftforurening.

5. Anklagemyndighedens strafpåstand mv.

5.1. Bøder til unge under 18 år og til personer med særlig lav indtægt

Bøden til unge under 18 år skal generelt nedsættes til det halve beløb i overensstemmelse med retningslinjerne i afsnit 2.2.2. i Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000 om sanktionspåstande mv. i færdselssager.

Nedsættelsen af bøden skal ske ved anklagemyndighedens foranstaltning i forbindelse med udsendelse af bødeforelæg eller ved nedlæggelse af påstand om bøde.

Bøden til personer med særlig lav indtægt kan – hvis den sigtede fremlægger den fornødne dokumentation for sine indtægtsforhold – nedsættes til det halve beløb i overensstemmelse med retningslinjerne i afsnit 2.2.3. i Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000 om sanktionspåstande i færdselssager.

Opmærksomheden henledes på, at rigsadvokaturen udsender rettelsesblade til Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000 om sanktionspåstande mv. i færdselssager med oplysning om det indtægtsbeløb, der kan begrunde nedsættelse af bødestrafen. Dette sker normalt i januar måned, således at det nye indtægtsbeløb gælder for overtrædelser begået efter årsskiftet.

Det bemærkes, at det er forholdene på gerningstidspunktet, der er afgørende for en eventuel nedsættelse både med hensyn til sigtede under 18 år og sigtede med særlig lav indtægt.

5.2. Miljøbeskyttelseslovgivningen

5.2.1. Miljøbeskyttelseslovens § 110

Straffebestemmelsen i miljøbeskyttelseslovens § 110 har følgende ordlyd:

”§ 110. Medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning, straffes med bøde den, der

- 1) overtræder § 15 b, stk. 2, § 19, stk. 1 eller 2, § 20, § 22, § 23, § 27, stk. 1 eller 2, § 28, stk. 4, § 43, § 45, stk. 4, § 50, stk. 1, § 50 a, stk. 1 eller 2, og § 72 a,
- 2) undlader at efterkomme forbud eller påbud efter loven, herunder påbud om at berigtige et ulovligt forhold eller pålæg efter § 26 a,
- 3) undlader at efterkomme krav fastsat i medfør af § 9 h og § 10, stk. 4,
- 4) tilsidesætter vilkår knyttet til en tilladelse, dispensation eller en godkendelse efter loven,
- 5) undlader at sløjfe eller afblænde en tank til mineralolie efter de herom gældende regler, jf. § 21 a,
- 6) anlægger, påbegynder eller driver virksomhed uden godkendelse efter § 33,
- 7) undlader at meddele oplysninger efter § 37 a, stk. 2, eller at meddele oplysninger eller at afgive prøver efter § 72 eller at give underretning som nævnt i § 21, § 71, stk. 1, og § 72 a,
- 8) undlader at indgive anmeldelse, der er foreskrevet i regler udfærdiget efter § 7, stk. 1, herunder tilsidesætter vilkår i forbindelse med en sådan anmeldelse, eller undlader at indgive ansøgning, jf. § 39,
- 9) modvirker myndighedernes adgang til ejendomme, lokaliteter eller transportmidler i strid med § 87,
- 10) forsætligt borttager, forvansker eller beskadiger afmærkninger, som foretages i forbindelse med arbejder og undersøgelser efter loven,
- 11) undlader at efterkomme krav i en afgørelse efter § 70 b eller fjerner eller ændrer udstyr, som tilsynsmyndigheden har anbragt i medfør af en afgørelse efter § 70 a eller § 70 b,
- 12) overtræder bestemmelser fastsat i De Europæiske Fællesskabers forordninger vedrørende forhold, der er omfattet af denne lov, jf. § 2,
- 13) afgiver urigtige eller vildledende oplysninger eller undlader at afgive oplysninger efter § 53 b, § 55 b eller § 56 a,
- 14) undlader at efterkomme godkendelsesmyndighedens eller klageinstansens afgørelse om at etablere sikkerhedsstillelse efter § 39 a,
- 15) hindrer i strid med § 41 e, stk. 3, at vilkår eller påbud efter § 34, stk. 2, eller § 41 kan efterkommes,
- 16) indtægtsfører pant, som ikke er indløst, uden at betingelserne herfor er opfyldte, jf. § 9 c,
- 17) undlader at søge en overhængende fare for forurening afværget eller hindre yderligere udledning af forurenende stoffer mv., jf. § 71, stk. 2, eller

18) undlader at iværksætte de nødvendige forebyggende foranstaltninger over for en overhængende fare for en miljøskade eller ethvert praktisk gennemførligt tiltag, der kan begrænse en miljøskades omfang og forhindre yderligere miljøskade, jf. § 73 c.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i indtil 2 år, hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen er

1) voldt skade på miljøet eller fremkaldt fare derfor eller

2) opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre, herunder ved besparelser.

Stk. 3. I regler og forskrifter, der udstedes i medfør af §§ 7-10, §§ 12-16, § 17, stk. 3, § 18, § 19, stk. 5-7, § 19 a, § 27, stk. 3, § 31, stk. 3, § 35, § 35 a, § 37 b, stk. 2, § 39, stk. 4, § 39 b, stk. 2, § 44, § 45, stk. 2, 3 og 6, § 45 b, § 45 c, § 47, stk. 3, § 48, § 50 a, stk. 3, § 51, § 53, § 53 c, stk. 3, § 55 c, stk. 2, § 56, stk. 3, § 72 a, stk. 3, § 89, stk. 2, og § 89 a, kan der fastsættes straf af bøde. Det kan endvidere fastsættes, at straffen kan stige til fængsel i indtil 2 år under tilsvarende omstændigheder som anført i stk. 2.

Stk. 4. Der kan pålægges selskaber mv. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Stk. 5. Ved udmåling af bødestraf skal der lægges vægt på de hensyn, der er nævnt i § 1. Det er en skærpende omstændighed, hvis overtrædelsen er begået i forbindelse med erhverv.

Stk. 6. Er der ved en overtrædelse opnået en økonomisk fordel, konfiskeres denne efter reglerne i straffelovens 9. kapitel, selv om der ved overtrædelsen ikke er voldt skade på miljøet eller er fremkaldt fare derfor. Kan der ikke ske konfiskation, skal der tages særskilt hensyn hertil ved udmåling af en bøde, herunder en eventuel tillægsbøde

Stk. 7. Ved overtrædelse af § 10, stk. 4, jf. § 110, stk. 1, nr. 3, skal der ved udmåling af bøder, herunder tillægsbøder, tages hensyn til størrelsen af den bod, der måtte være fastlagt på det pågældende område i medfør af § 10, stk. 2.

Stk. 8. Har nogen begået flere overtrædelser af regler og forskrifter fastsat i medfør af § 9, stk. 2, nr. 2 og 3, og medfører overtrædelserne idømmelse af bøde, sammenlægges bødestrafen for hver overtrædelse. Har nogen overtrådt regler og forskrifter fastsat i medfør af § 9, stk. 2, nr. 2 og 3, og én eller flere skatte- og afgiftslove, og medfører overtrædelserne idømmelse af bøde, sammenlægges bødestrafen for hver overtrædelse af disse regler og bødestrafen for overtrædelsen af én eller flere skatte- og afgiftslove.

Stk. 9. Bestemmelsen i stk. 7 kan fraviges, når særlige grunde taler herfor.

Stk. 10. Forældelsesfristen for strafansvaret er fem år for overtrædelser mv. som omhandlet i stk. 1, nr. 1, 2, 3, 4, 5 og 6 samt for overtrædelser af regler udstedt i henhold til § 19, stk. 5.

Stk. 11. Straffelovens § 152 og §§ 152 d-f finder tilsvarende anvendelse på bestyrelsesmedlemmer og ansatte i selskaber mv., der har fået overdraget administrationen af en pant- og returordning i henhold til lovens § 9, stk. 3.”

Der er i medfør af miljøbeskyttelsesloven udstedt en lang række bekendtgørelser, hvor strafferammen svarer til strafferammen i miljøbeskyttelsesloven. Eksempelvis kan nævnes bekendtgørelse nr. 1634 af 13. december 2006 om affald § 72 og bekendtgørelse nr. 1708 af 20. december 2006 om håndtering af affald i form af motordrevne køretøjer og affaldsfraktioner herfra § 25, hvor straffen fastsættes til bøde, men kan stige til fængsel i indtil 2 år under tilsvarende betingelser som anført i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2.

Retningslinjerne nedenfor om strafpåstande gælder også overtrædelser af en række af de bekendtgørelser, der er udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven.

5.2.2. Anvendelsesområdet for de skærpede bødetakster

Ved lov nr. 173 af 12. marts 2008 blev der indsat en ny bestemmelse i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 5, hvorefter der ved udmåling af bødestraf skal lægges vægt på de hensyn, der er nævnt i § 1.

Miljøbeskyttelseslovens § 1 har følgende ordlyd:

”§ 1. Loven skal medvirke til at værne natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Stk. 2. Med denne lov tilsigtes særligt

1) at forebygge og bekæmpe forurening af luft, vand, jord og undergrund samt vibrations- og støjulemper,

2) at tilvejebringe hygiejnisk begrundede regler af betydning for miljøet og for mennesker,

3) at begrænse anvendelse og spild af råstoffer og andre ressourcer,

4) at fremme anvendelse af renere teknologi og

5) at fremme genanvendelse og begrænse problemer i forbindelse med affaldsbortskaffelse.”

Herudover er det efter bestemmelsen i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 5, en skærpende omstændighed, hvis overtrædelsen er begået i forbindelse med erhverv. Det anføres i den forbindelse i forarbejderne, at der ved bødefastsættelsen ikke bør sondres mellem overtrædelser inden for landbruget og overtrædelser inden for industrien.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love (Strafskærpeelse mv.), at lovforslagets formål er at gennemføre en skærpeelse af bødeniveauet for de mindre alvorlige sager om overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven eller regler udstedt i medfør af loven. Herudover er formålet at sikre, at den administrative praksis ensrettes, således at bødeniveauet er ensartet i sammenlignelige sager.

Skærpeelsen af bødeniveauet omfatter efter forarbejderne overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, og overtrædelser af regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3. Dette gælder såvel i sager om overtrædelser, der er begået i forbindelse med udøvelse af erhverv, som i sager om privates overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven eller regler udstedt i medfør heraf.

Miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, finder anvendelse i sager, hvor der ikke foreligger skærpende omstændigheder som nævnt i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2.

Miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, finder således anvendelse, når overtrædelsen er begået ved simpel uagtsomhed. Dette gælder, uanset om der er sket skade på miljøet eller fremkaldt fare herfor, og uanset om der er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel. Herudover finder miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, anvendelse på overtrædelser, der er begået med forsæt eller grov uagtsomhed, men hvor der ikke er forvoldt skade på miljøet eller fremkaldt fare herfor, og hvor der heller ikke er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel.

Det fremgår endvidere af forarbejderne, at det forventes, at de vejledende bødeniveauer for overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler fastsat i medfør af § 110, stk. 3, vil få afsmittende virkning på udmålingen af straf for overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2.

Ændringen har virkning for overtrædelser, der begås efter lovens ikrafttræden den 1. april 2008. Se dog nedenfor pkt. 5.2.6. om gentagelsestilfælde.

I forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 er der fastsat en række vejledende minimumsbødetakster for forskellige overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven og regler udstedt i medfør heraf, jf. nærmere herom i afsnit 5.2.4.

I afsnit 5.2.3. beskrives en række forhold, der kan føre til fravigelse af de angivne vejledende minimumsbødetakster.

5.2.3. Bødefastsættelsen beror stadig på en konkret vurdering

Som nævnt indeholder forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 en række minimumsbødetakster, som ønskes anvendt som udgangspunkt for domstolens udmåling af bøder ved forskellige overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven og regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 3.

Af forarbejderne til ændringsloven fremgår dog, at spørgsmålet om, hvilken bøde der skal udmåles i den enkelte konkrete sag, fortsat vil bero på domstolens samlede vurdering af sagens omstændigheder.

Dette indebærer, at der jævnligt kan være grundlag for at udmåle bøder, der er højere – og efter omstændighederne væsentligt højere – end dem, der følger af udgangspunkterne for straffastsættelsen. Det vil således eksempelvis være en skærpende omstændighed, hvis overtrædelser har medført skade på miljøet, eller der har været fare herfor. Det vil også være en skærpende omstændighed, hvis der er givet indskærpelser eller påbud forud for lovovertrædelser, hvis der er tale om gentagelsestilfælde, eller hvis der har været fare for omgivelserne. Det samme gælder, hvor det i den konkrete sag kan lægges til grund, at der er opnået eller tilsigtet en økonomisk vinding. I så fald må det også indgå, om der kan være grundlag for konfiskation efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 6. Der henvises i den forbindelse til afsnit 5.4.

Efter forarbejderne til loven kan der efter omstændighederne også være grundlag for at udmåle lavere bøder end de vejledende minimumsbødetakster. Det vil f.eks. kunne være relevant ved bagatelagte overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven, samt når gerningsmanden har genoprettet eller søgt at genoprette den skade, han har forvoldt. Andre formildende omstændigheder kan være gerningsmandens personlige og økonomiske forhold, eller hvis der er gået så lang tid, siden den strafbare handling blev foretaget, at anvendelse af den sædvanlige straf må anses for unødvendig.

5.2.4. Vejledende bødepåstande

5.2.4.1. Generelt om bødepåstanden ved overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3

I forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 angives som nævnt en række minimumsbødetakster.

I overensstemmelse med forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 bør der ved overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3, i førstegangstilfælde i almindelighed nedlægges påstand om en bøde på **5.000 kr.**

Er der tale om overtrædelser omfattet af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3, hvor der foreligger skærpende omstændigheder, bør bødepåstanden i almindelighed være **10.000 kr.**

Ovenstående udgangspunkt for bødepåstandene gælder ikke, såfremt der er tale om en af de i pkt. 5.2.4.2. opregnede overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven. I så fald skal der nedlægges påstand om bøde efter de i pkt. 5.2.4.2. angivne retningslinjer for bødepåstanden.

I andengangstilfælde bør der som udgangspunkt nedlægges påstand om en bøde, der er **dobbelt så stor** som bøden for en førstegangsovertrædelse.

Dette gælder tillige for så vidt angår de i afsnit 5.2.4.2. angivne bødepåstande.

5.2.4.2. Vejledende bødepåstande for visse overtrædelser af miljøbeskyttelseslovgivningen

I forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 er der – udover ovennævnte generelle minimumsbødetakster – fastsat minimumsbødetakster for en række nærmere opregnede overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3. Der er tale om minimumsbødetakster for overtrædelser i førstegangstilfælde, og det er som ovenfor anført forudsat, at der i andengangstilfælde sker en fordobling af bøden.

Endvidere er det ved disse minimumsbødetakster forudsat, at der er tale om overtrædelser, hvor der ikke er sket nævneværdig skade på miljøet, hvor der ikke foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, og hvor der ikke er sket konfiskation eller udmålt en skønsmæssig bøde svarende hertil

efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 6. Vedrørende bødefastsættelsen i sager, hvor der er opnået en økonomisk fordel, henvises til afsnit 5.4.

Miljøbeskyttelseslovens § 19

Efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1 og 2, må stoffer, produkter og materialer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, ikke nedgraves i jorden, udledes eller oplægges på jorden eller afledes til undergrunden, medmindre der er givet tilladelse hertil.

Typiske overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 19 er oplag – ofte direkte på jorden – af diverse materialer, herunder motordele og væsker, der kan forurene jorden, udledning af toiletspildevand, husspildevand mv. til bl.a. grøfter samt nedgravning af affald, herunder maling og nedknuste byggematerialer.

I overensstemmelse med de i forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 anførte minimumsbødetakster bør der i førstegangstilfælde for mindre alvorlige overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 19 nedlægges påstand om en bøde på **20.000 kr.** For så vidt angår de mindst alvorlige (bagatelagtige) overtrædelser bør bødepåstanden dog kun være på **5.000 kr.**

Bødepåstanden bør være højere i sager, hvor der foreligger skærpende omstændigheder som omtalt i afsnit 5.2.2. og 5.2.3.

I de almindelige bemærkninger i lovforslaget (L 4 af 28. november 2007) til lov nr. 173 af 12. marts 2008 afsnit 5.2. nævnes som eksempel herpå en sag, hvor en entreprenør etablerede en privat vej ved brug af nedknust byggeaffald bl.a. bestående af nedknust tegl, beton og ledningsrester, hvilket fandtes i strid med miljøbeskyttelseslovens § 19. Under hensyntagen til, at kommunens påbud om opgravning og bortskaffelse af de udlagte materialer ikke var efterkommet, og at den pågældende havde opnået en besparelse på mellem 100.000-150.000 kr., blev bøden udmålt til 100.000 kr. Bøden burde ifølge bemærkningerne i lovforslaget have været højere, idet den henset til den opnåede fortjeneste ikke havde en pønal effekt.

Miljøbeskyttelseslovens § 27

Miljøbeskyttelseslovens § 27 indeholder et forbud mod at tilføre stoffer, der kan forurene vandet til vandløb, søer eller havet. Stofferne må ikke oplægges således, at der er fare for, at vandet forurenes.

Typiske overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 27 er udledning af møddingsaft, ensilagesaft, spildevand, kemiske stoffer og gylle m.m. uden tilladelse ofte med skader på miljøet og dyrelivet til følge.

I overensstemmelse med de i forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 anførte minimumsbødetakster bør der for mindre alvorlige overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 27 i almindelighed i førstegangstilfælde nedlægges påstand om en bøde på **20.000 kr.**

Bødepåstanden bør være højere i sager, hvor der foreligger skærpende omstændigheder som omtalt i afsnit 5.2.2. og 5.2.3.

I de almindelige bemærkninger i lovforslaget (L 4 af 28. november 2007) til lov nr. 173 af 12. marts 2008 afsnit 5.2. nævnes som eksempel herpå to sager vedrørende overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 27, hvor bøden blev fastsat højere end det vejledende bødeniveau på 20.000 kr.

I den første sag var der sket udledning af forurenende stoffer til et vandløb. Det havde den følge, at bundfaunaen på 500 meter blev dræbt og på andre 500 meter delvist dræbt. En del af udslippet blev tilbageholdt af vandplantevækst. Virksomheden blev i landsretten idømt en bøde på 60.000 kr. med pålæg om at betale for analysen af vandløbet. I den konkrete sag var der dog skærpende omstændigheder, da arbejdsmiljøloven også var overtrådt.

I den anden sag blev en virksomhed idømt en bøde på 40.000 kr. for ved simpel uagtsomhed at have forvoldt en betydelig forurening af vandløb med imprægneringsvæske, som medførte omfattende død af bunddyr, ligesom det blev anset for sandsynligt, at forureningen havde medført fiskedød.

Miljøbeskyttelseslovens § 33

Listevirksomhed må efter miljøbeskyttelseslovens § 33 ikke anlægges eller påbegyndes, før der er meddelt godkendelse hertil. Listevirksomhed må heller ikke udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt, herunder med hensyn til affaldsfrembringelsen, på en måde, som indebærer forøget forurening, før udvidelsen eller ændringen er godkendt.

Ved listevirksomhed forstås godkendelsespligtige virksomheder omfattet af listen i bilag 1 og 2 til bekendtgørelse nr. 1640 af 13. december 2006 med senere ændringer om godkendelse af listevirksomhed. En virksomhed er kun omfattet af listen, såfremt den falder ind under en af de kategorier, som er nævnt i forbindelse med listens nummerering. En virksomhed, som blot er omfattet af en af listens overskrifter, er således ikke omfattet af godkendelsesordningen, men derimod af miljøbeskyttelseslovens § 42.

Typiske overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 33 består eksempelvis i at påbegynde autoophug, deponerings- eller forbrændingsvirksomhed uden godkendelse. Dette gælder både, hvor virksomheden påbegyndes uden miljøgodkendelse, og hvor virksomheden udvides eller ændres uden at have den fornødne godkendelse.

Det fremgår af forarbejderne til loven, at etablering, ændring eller udvidelse af listevirksomhed i strid med miljøbeskyttelseslovens § 33 betragtes som en alvorlig overtrædelse. Dette gælder efter omstændighederne også formelle overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 33. Baggrunden herfor er, at virksomheder omfattet af godkendelsespligten, netop er udvalgt på grund af deres potentielle risiko for forurening. Derudover forhindrer en manglende ansøgning om godkendelse myndighederne i at tage stilling til aktiviteten, herunder om virksomheden besidder den nødvendige ekspertise til at foretage den miljøfarlige behandling, samt at føre det løbende tilsyn. Faren for skade på miljøet er høj, hvilket bør afspejles i bødens størrelse.

Kerneområdet for en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 33 er således en situation, hvor en industrivirksomhed etablerer, ændrer eller udvider en listevirksomhed uden at have godkendelse dertil. Der kan eksempelvis tænkes en situation, hvor virksomheden ansøger om en udvidelse og samtidig påbegynder udvidelsen uden at vente på, at udvidelsen godkendes af godkendelsesmyndigheden.

I overensstemmelse med de i forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 anførte minimumsbødetakster bør der i førstegangstilfælde i almindelighed nedlægges påstand om en bøde på **50.000 kr.** for overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 33.

Særligt vedrørende ulovlig drift af autoophugningsvirksomhed

Autoophugningsvirksomhed er godkendelsespligtig virksomhed i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 33. Efter Miljøstyrelsens brancheorientering til autoophugningsbranchen samt orientering fra Miljøstyrelsen nr. 5/1993 kan der være tale om ulovlig drift af autoophug, hvis en virksomhed årligt modtager mere end ti biler til ophugning, og/eller hvis en virksomhed på/ved virksomhedens grund ved gentagne inspektioner i forbindelse med miljømyndighedens tilsyn har mere end fem biler stående påbegyndt til ophugning uden at have godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33.

Ophugningsvirksomheder, der ikke er registreret hos Miljøstyrelsen, og dermed ikke har bemyndigelse til at miljøbehandle biler samt udstede skrotningsattest, må kun håndtere skrotbiler, der allerede er miljøbehandlet hos en registreret ophugningsvirksomhed.

I overensstemmelse med de i forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 anførte minimumsbødetakster bør der i sager om ulovligt ophug af skrotbiler i erhvervsforhold i førstegangstilfælde i almindelighed nedlægges påstand om en bøde på **50.000 kr.**, hvis den pågældende har mere end fem skrotbiler stående påbegyndt til ophugning, eller i løbet af et år har modtaget mere end ti biler til ophugning.

En bil betragtes som ”påbegyndt til ophugning”, hvis bilen ikke længere er komplet, og hvis det ikke senest to måneder efter inspektion på stedet kan dokumenteres, at en bil, der ved inspektionen ikke var indregistreret, nu igen er blevet indregistreret.

Miljøbeskyttelseslovens § 71

Efter miljøbeskyttelseslovens § 71 skal den ansvarlige for forhold eller indretninger, som kan give anledning til forurening i tilfælde af væsentlig forurening eller overhængende fare for væsentlig forurening straks underrette tilsynsmyndigheden om alle relevante aspekter af situationen. Dette gælder også i tilfælde af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade.

Bestemmelsen fik sin nuværende ordlyd ved lov nr. 507 af 17. juni 2008.

Manglende underretning kan betyde, at tilsynsmyndigheden ikke har mulighed for at gribe ind med afværgeforanstaltninger, hvorved forureningens omfang kan blive større end nødvendigt. Alvoren af en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 71 bør efter forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 derfor afspejles i bødens størrelse.

I overensstemmelse med de i forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 anførte minimumsbødetakster bør der i førstegangstilfælde i almindelighed nedlægges påstand om en bøde på **20.000 kr.**

Overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 71 straffes ofte i forbindelse med en samtidig overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 19 og/eller § 27 og/eller § 33. Det fremgår af forarbejderne til loven, at det skal betragtes som en skærpende omstændighed, såfremt der er tale om en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 71 i kombination med en af lovens øvrige bestemmelser.

I relation til underretningspligten i miljøbeskyttelseslovens § 71 anføres i forarbejderne til loven i øvrigt, at retssikkerhedslovens § 10 om forbud mod selvinkriminering normalt ikke vil finde anvendelse i forbindelse med underretningspligten, da bestemmelsen kun finder anvendelse, når en myndighed har en konkret mistanke om strafbart forhold, hvilket myndigheden normalt ikke har, når underretningspligten indtræder.

Vilkårs- og påbudsovertrædelser

En godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33 skal indeholde vilkår for virksomhedens etablering og drift. I øvrige tilladelser, godkendelser og dispensationer efter miljøbeskyttelsesloven kan der også fastsættes særlige vilkår. Vilkår i en miljøgodkendelse kan ændres, og der kan tilføjes nye ved et påbud i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 41, stk. 1.

I overensstemmelse med de i forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 anførte minimumsbødetakster bør bødepåstanden ved overtrædelser af vilkår, herunder påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 41, stk. 1, i tilladelser og godkendelser mv. i førstegangstilfælde i almindelighed være **10.000 kr.** Afhængig af vilkårets karakter og formål kan bødepåstanden fastsættes højere eller lavere.

For overtrædelser af vilkår, der i deres indhold og karakter kan sammenlignes med det, der reguleres i lovens øvrige bestemmelser, herunder f.eks. § 19, § 27 eller § 71, bør bødepåstanden fastsættes i overensstemmelse med bødepåstanden ved disse overtrædelser.

I sager, hvor der foreligger simpel uagtsomhed, bør det anses som en skærpende omstændighed, hvis der er sket skade på miljøet, eller der er en potentiel risiko herfor ved overtrædelse af vilkåret, eller hvis overtrædelse af et vilkår er sket med økonomisk vinding for øje.

Foreligger der forsæt eller grov uagtsomhed i en sag, hvor der er sket skade på miljøet, eller hvor der er en potentiel risiko herfor ved overtrædelse af vilkåret, skal forholdet straffes efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2. Det samme gælder, hvis overtrædelse af et vilkår er sket med økonomisk vinding for øje.

Som eksempel herpå nævnes i forarbejderne til loven en sag, hvor en kommune og et selskab, der projekterede ombygning af et renseanlæg for kommunen, hver blev idømt en bøde på 100.000 kr. for tilsidesættelse af et vilkår for spildevandsudledning. De tiltalte vidste, at der var voldsomme overskridelser af det tilladte koncentrationsniveau i spildevandet, der fremkaldte fare for miljøet. Det fremgår af bemærkningerne, at dette bødeniveau anses for passende for tilsvarende tilfælde.

Manglende indberetning af egenkontrolresultater bør også anses som en skærpende omstændighed, da tilsynsmyndigheden ikke får et korrekt grundlag at reagere på.

I forbindelse med behandlingen af sager vedrørende vilkårs- og påbudsovertrædelse skal anklagemyndigheden være opmærksom på, om de forvaltningsretlige regler om partshøring mv. er overholdt i forbindelse med myndighedens udstedelse af påbudet.

Affald

Ulovlig håndtering af affald er typisk en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 43 eller affaldsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1634 af 13. december 2006 om affald). Efter miljøbeskyttelseslovens § 43 er enhver, der frembringer, opbevarer, behandler eller bortskaffer affald, ansvarlig for, at der ikke opstår uhygiejniske forhold eller sker forurening af luft, vand eller jord.

Typiske overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 43 består f.eks. i, at den kommunale indsamlings- eller anvisningsordning ikke anvendes, og at de pågældende i stedet håndterer affaldet, eksempelvis ved at have et oplag af maskindele, oliebeholdere mv. på deres ejendom eller ved at afbrænde affald, der skulle være bortskaffet på anden vis.

Herudover kan det efter omstændighederne udgøre en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 19 eller § 33, jf. ovenfor.

I overensstemmelse med de i forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 anførte minimumsbødetakster bør bødepåstanden ved håndtering af affald i strid med miljøbeskyttelseslovens § 43 eller affaldsbekendtgørelsen i almindelighed i førstegangstilfælde være **20.000 kr.**, jf. dog nedenfor om bøder for særlige typer overtrædelser i forbindelse med håndtering af affald.

Ulovlig afbrænding af affald, herunder biler

Ulovlig afbrænding af affald sker ofte for at spare udgifterne til miljømæssig korrekt bortskaffelse. Afbrænding kan have en stor miljømæssig effekt, bl.a. på grund af nedsivning af forurenende stoffer til jorden og grundvandet. Ved afbrænding af forurenende stoffer kan der dannes dioxin, hvilket er til fare for omgivelserne.

Afbrænding af affald kan tillige være en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 33, eksempelvis ulovlig afbrænding af kabelskrot, hvor virksomheden skal være miljøgodkendt i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 33 for at foretage en sådan behandling. Der henvises til afsnittet ovenfor herom.

Nedenstående bødepåstande tager udgangspunkt i, hvilken affaldstype der er tale om

Kategori 1: Bødepåstanden ved privates og erhvervsdrivendes afbrænding af mindre end 500 kg haveaffald, pap, papir, rent træ eller lignende bør i almindelighed i førstegangstilfælde være **2.000 kr.** Bødepåstanden ved afbrænding af 500-1.000 kg bør i almindelighed i førstegangstilfælde være **5.000 kr.**, og ved afbrænding af 1-2 tons haveaffald bør bødepåstanden i almindelighed i førstegangstilfælde være **8.000 kr.**

Kategori 2: Bødepåstanden ved privatpersoners afbrænding af mindre end 100 kg husholdningsaffald, plastic, dæk, flamengo, bygningsaffald, glasfiber, tøj, jern, metal og lignende, i det omfang affaldet er klassificeret som ikke-farligt affald, bør i almindelighed i førstegangstilfælde være **5.000 kr.** Ved afbrænding af 100-500 kg bør bødepåstanden i almindelighed være **10.000 kr.**, mens den ved afbrænding af 500-1.000 kg i almindelighed bør være **15.000 kr.**

Bødepåstanden ved afbrænding af mindre end 100 kg af denne type affald bør i erhvervsforhold i almindelighed i førstegangstilfælde være **8.000 kr.**, mens bødepåstanden ved afbrænding af 100-500 kg i almindelighed bør være **20.000 kr.** Ved afbrænding af 500-1.000 kg bør bødepåstanden i almindelighed være **40.000 kr.**

Kategori 3: Bødepåstanden ved privates og erhvervsdrivendes afbrænding af mindre end 10 kg maling, batterier, olieaffald, bremsevæsker og andet farligt affald bør i almindelighed i førstegangstilfælde være **10.000 kr.** Ved afbrænding af mere end 10 kg af denne type affald vil der som udgangspunkt ikke være

tale om en mindre væsentlig skade på miljøet, og der skal derfor straffes efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, såfremt der er handlet forsætligt eller groft uagtsomt.

Privates og erhvervsdrivendes afbrænding af PCB-holdigt affald og lignende ekstremt forurenende affald anses som særligt skærpene omstændigheder, og bødepåstanden bør i almindelighed i førstegangstilfælde være **20.000 kr.** Ved afbrænding af store mængder af denne type affald vil der som udgangspunkt ikke være tale om en mindre væsentlig skade på miljøet, og der skal derfor straffes efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, såfremt der er handlet forsætligt eller groft uagtsomt.

Er forskelligt affald omfattet af de første tre kategorier blandet sammen, betragtes det som kategori 3-affald. Findes der PCB og lignende ekstremt forurenende affald i det afbrændte affald, behandles alt affaldet som ekstremt forurenende affald. Affald, som ikke umiddelbart falder ind under kategori 1-3, behandles som ekstremt forurenende affald.

Hvis afbrændingen af affald har medført fare for brand i omgivelserne, betragtes dette som en skærpene omstændighed.

Ulovlig opbevaring af henstillede biler (skrotbiler)

Ulovlig opbevaring af skrotbiler straffes efter bekendtgørelse nr. 1708 af 20. december 2006 om håndtering af affald i form af motordrevne køretøjer og affaldsfraktioner herfra (bilskrotbekendtgørelsen). Skrotbiler skal i henhold til bilskrotbekendtgørelsen afleveres til forhandlere, der er registreret hos Miljøstyrelsen, og som er i stand til at foretage korrekt miljøbehandling af bilen.

Opbevaring af skrotbiler vil herudover efter omstændighederne kunne betragtes som ulovligt oplag efter miljøbeskyttelseslovens § 19, jf. ovenfor.

Bødepåstanden ved privates opbevaring af skrotbiler bør i almindelighed i førstegangstilfælde være **3.000 kr.** pr. skrotbil. Herved er der taget hensyn til størrelsen på den skrotpræmie, som for tiden udgør 1.750 kr., som privatpersoner modtager ved aflevering af biler til skrotning. Dertil kommer, at ulovlig opbevaring af skrotbiler kan forårsage miljøproblemer.

Bødepåstanden ved erhvervsdrivendes ulovlige opbevaring af skrotbiler bør i almindelighed i førstegangstilfælde være **5.000 kr.** pr. bil, når den erhvervsdrivende har op til to skrotbiler opbevaret. Når den erhvervsdrivende har op til 5 skrotbiler opbevaret, bør bødepåstanden i almindelighed være **20.000 kr.**

Har den pågældende mere end fem skrotbiler opbevaret, vil der typisk være tale om drift af autoophugningsvirksomhed, som er godkendelsespligtigt efter miljøbeskyttelseslovens § 33, jf. nærmere herom ovenfor.

Import og eksport af affald

Ved overtrædelser, hvor transporten af ikke-anmeldelsespligtigt affald ikke ledsages af de oplysninger, der er krævet i artikel 18 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1013/2006 af 14. juni 2006 om overførsel af affald, for så vidt angår ikke-anmeldelsespligtigt affald, bør bødepåstanden i førstegangstilfælde i almindelighed være **10.000 kr.**

For anmeldelsespligtigt affald, hvor der ikke foreligger en tilladelse, bør bødepåstanden i førstegangstilfælde i almindelighed være **20.000 kr.** samt et **tillæg på 3.000 kr. pr. påbegyndt ton.**

Foreligger der en tilladelse, men kopi af denne og/eller transportdokumentet ikke er medbragt ved transporten, bør bødepåstanden i førstegangstilfælde i almindelighed være **10.000 kr.**

Henkastning eller anbringelse af affald på fremmed ejendom

Henkastning eller anbringelse af affald på fremmed grund kan straffes efter såvel miljøbeskyttelsesloven som naturbeskyttelsesloven.

Efter miljøbeskyttelseslovens § 19, § 27 og § 43, jf. § 110, er det således strafbart at skaffe sig af med affald, bl.a. hvis der er fare for forurening. Efter affaldsbekendtgørelsen, som er udstedt med hjemmel i miljøbeskyttelsesloven, består der en generel pligt til at anvende de kommunale indsamlings-

og anvisningsordninger, og affaldsbortskaffelse på fremmed ejendom vil derfor ofte være i strid med denne pligt.

I naturbeskyttelseslovens § 28 er der et forbud mod at henkaste eller anbringe affald på fremmed ejendom uden ejerens tilladelse. I skovlovens § 11 findes yderligere en særbestemmelse om forbud mod anbringelse af affald på fredskovspligtige arealer.

Naturbeskyttelseslovens § 28 er placeret i naturbeskyttelseslovens kapitel 4 om offentlighedens adgang til naturen, men bestemmelsen har i praksis haft et bredt anvendelsesområde. Henkastning eller anbringelse af affald, uanset om det sker i naturen, i byer eller ved vejanlæg mv., er således i praksis i visse tilfælde blevet straffet efter naturbeskyttelseslovens § 89, jf. § 28.

Miljøbeskyttelsesloven og naturbeskyttelsesloven udgør to sideløbende generelle reguleringer af affaldsbortskaffelse, hvor naturbeskyttelsesloven dog alene regulerer affald på fremmed ejendom.

Efter forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 har det ikke været hensigten at ændre på, at henkastning af affald på fremmed ejendom kan straffes efter både miljøbeskyttelsesloven og naturbeskyttelsesloven. Det anføres imidlertid, at det må anses for nærliggende, at henkastning af affald uden for genbrugsstationer, i byer og på parkeringspladser mv. henføres under miljøbeskyttelseslovens regler om affaldshåndtering, og den pligt, der er efter affaldsbekendtgørelsen til at anvende de kommunale indsamlings- og anvisningsordninger, mens henkastning af affald i naturen, såsom f.eks. skove, marker eller enge, henføres under naturbeskyttelseslovens § 28.

Har den ulovlige affaldsbortskaffelse medført en forurening eller risiko for forurening, kan overtrædelser straffes efter særreglerne i miljøbeskyttelseslovens § 19, § 27 eller § 43, jf. § 110.

Bødepåstanden ved privates henkastning af affald uden for genbrugsstationer, i byer og på parkeringspladser mv. bør i almindelighed i førstegangstilfælde være **3.000 kr.**, mens bødepåstanden ved disses henkastning af affald i naturen i almindelighed i førstegangstilfælde bør være **5.000 kr.**

For erhvervsdrivende bør bødepåstanden ved henkastning af affald i almindelighed i førstegangstilfælde være **5.000 kr.**, f.eks. ved henkastning af byggeaffald uden for en genbrugsstation, og **8.000 kr.**, hvis henkastningen af byggeaffald er foretaget i naturen.

Efter forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 skal henkastning af store mængder affald eller affald af særlig farlig eller skæmmende karakter anses for at være en skærpende omstændighed. Omvendt kan det anses for en formildende omstændighed, hvis der er tale om små mængder affald, eller der foreligger særligt undskyldelige omstændigheder.

Det fremhæves i den forbindelse, at minimumsbødetaksten på 5.000 kr. for privates henkastning af affald i naturen ikke er møntet på f.eks. små mængder skovtursaffald. I sådanne tilfælde kan der i overensstemmelse med forarbejderne til loven nedlægges påstand om en bøde på **1.000 kr.**

Det antages i øvrigt i forarbejderne til loven, at de vejledende minimumsbødetakster for overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven vil få afsmittende virkning på sammenlignelige overtrædelser af naturbeskyttelsesloven.

5.2.5. Overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2

Af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, fremgår, at straffen efter stk. 1 kan stige til fængsel i indtil 2 år, hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen enten er voldt skade på miljøet eller fremkaldt fare derfor eller opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre, herunder ved besparelser.

Er betingelserne i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, opfyldt, bør bestemmelsen altid citeres i anklageskriftet. Det bemærkes i den forbindelse, at § 110, stk. 2, i praksis også anvendes af domstolene i sager, hvor der påstås bøde, og at domfældelse efter denne bestemmelse er afgørende for registrering i

Miljøstyrelsens register vedrørende overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven, jf. nærmere herom nedenfor i afsnit 7.2.

Som ovenfor anført i pkt. 5.2.2. fremgår det af forarbejderne til loven, at de vejledende minimumsbødetakster for overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler fastsat i medfør af § 110, stk. 3, vil få en afsmittende virkning ved udmålingen af straf for overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2. Der henvises i øvrigt til det anførte ovenfor om ulovlig afbrænding af affald samt vilkårs- og påbudsovertrædelser.

Om valget mellem tiltale efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, og straffelovens § 196 henvises til det nedenfor i afsnit 5.3. anførte.

5.2.6. Gentagelsesvirkning

Efter forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 finder loven anvendelse på overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven mv., der begås efter den 1. april 2008.

Er gerningsmanden forud for lovens ikrafttræden straffet for overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven mv., kan sådanne tidligere overtrædelser efter forarbejderne imidlertid tillægges gentagelsesvirkning efter de nye regler.

Dette indebærer, at der ved en andengangsovertrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller af regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3, der begås efter den 1. april 2008, bør nedlægges påstand om en bøde svarende til den bødepåstand, der i overensstemmelse med de nedenstående retningslinjer skal nedlægges i gentagelsestilfælde. Dette gælder, uanset om den første overtrædelse er begået før den 1. april 2008.

5.3. Straffelovens § 196

Straffelovens § 196 har følgende ordlyd:

”§ 196. Med fængsel indtil 6 år straffes den, der under skærpende omstændigheder i strid med miljølovgivningen

1) forurener luft, vand, jord eller undergrund med den følge, at der sker betydelig skade på miljøet eller fremkaldes nærliggende fare derfor, eller

2) opbevarer eller bortskaffer affald eller lignende stoffer med den følge, at der sker betydelig skade på miljøet eller fremkaldes nærliggende fare derfor.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der i strid med miljølovgivningen forurener luft, vand, jord eller undergrund eller opbevarer eller bortskaffer affald eller lignende stoffer, når der er tale om overtrædelser af mere systematisk eller organiseret karakter.”

Bestemmelsen blev indsat i straffeloven ved lov nr. 412 af 10. juni 1997.

Ved lov nr. 474 af 31. maj 2006 (Præcisering af reglerne om retsforfølgning af udenlandske skibe, skærpelse af straffe for miljøkriminalitet mv.), der trådte i kraft den 1. juni 2006, blev strafferammen i straffelovens § 196 hævet fra 4 års fængsel til 6 års fængsel, ligesom stk. 2 blev indsat.

Straffelovens § 196 indebærer ikke en udvidelse af de strafbare forhold inden for miljøområdet. Bestemmelsen er alene en overbygning på de gældende straffebestemmelser i miljølovgivningen, og den forudsættes anvendt over for særligt grove overtrædelser af disse bestemmelser.

Begrebet ”miljølovgivningen” omfatter love om beskyttelse af det ydre miljø mod forurening, herunder f.eks. miljøbeskyttelsesloven, lov om beskyttelse af havmiljøet, lov om kemiske stoffer og produkter, lov om miljø og genteknologi, lov om forurennet jord samt bekendtgørelser udstedt i medfør af de nævnte love. Love til regulering af andre miljømæssige interesser end forurening af det ydre miljø er ikke omfattet, f.eks. skovloven, naturbeskyttelsesloven, bygningskulturlovgivningen og arbejdsmiljøloven.

Overtrædelse af straffelovens § 196, stk. 1

Kravet om skærpende omstændigheder indebærer efter forarbejderne til lov nr. 412 af 10. juni 1997, at der skal være tale om miljøkriminalitet af en særlig grov beskaffenhed. Spørgsmålet om, hvorvidt en overtrædelse er af en sådan beskaffenhed, beror på en samlet vurdering, hvori der indgår en række faktorer.

Ved vurderingen skal der ifølge forarbejderne til loven tages udgangspunkt i, om der er tale om miljøkriminalitet, der går væsentligt ud over, hvad der kan henregnes til en normal og sædvanlig drift af en ellers lovlig virksomhed. Bestemmelsen kan således f.eks. anvendes i tilfælde, hvor der sker betydelig, ulovlig dumping eller deponering af forurenende affald eller omfattende udledning af farlige kemikalier.

I vurderingen indgår også omfanget af overtrædelsen, herunder om der er tale om et enkeltstående forhold, eller om en mere systematisk eller vedvarende adfærd, der er udtryk for en bevidst tilsidesættelse af væsentlige miljöhensyn. Der kan i den forbindelse bl.a. lægges vægt på, om overtrædelsen er sket på baggrund af en forudgående planlægning.

Endvidere kan der lægges vægt på, om den tiltalte har skjult eller forsøgt at skjule forureningen og derved forøget skaden eller faren, idet oprydning- eller afværgeforanstaltninger ikke er blevet iværksat eller først er blevet iværksat på et meget sent tidspunkt.

Herudover vil det indgå, om der ved den kriminelle handling eller undladelse er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel (fortjeneste eller besparelse). Sådanne omstændigheder taler med betydelig vægt for anvendelse af bestemmelsen. Det gælder navnlig i tilfælde, hvor opnåelse af en økonomisk fordel gennem overtrædelse af miljølovgivningen er et væsentligt element i virksomhedsudøvelsen. Bestemmelsen forudsættes således bl.a. at omfatte tilfælde, hvor der direkte spekuleres i at begå miljøkriminalitet f.eks. ved, at der drives erhvervsvirksomhed med ulovlig bortskaffelse af affald.

Derimod kan bestemmelsen kun undtagelsesvis anvendes, hvor en virksomhed f.eks. har tilladelse til udledning af spildevand, men overskrider grænseværdierne for indholdet af miljøskadelige stoffer. Bestemmelsen kan dog efter omstændighederne omfatte f.eks. udledning af betydelige mængder farlige kemikalier i havet eller vandløb mv.

Det er en betingelse for anvendelse af bestemmelsen, at der er sket betydelig skade på miljøet eller fremkaldt nærliggende fare herfor. Ikke enhver forringelse af miljøet er omfattet af kravet om "betydelig skade". Om den indtrådte skade er betydelig, afhænger navnlig af skadens omfang og konsekvenser. Er oprydningforanstaltninger nødvendige (og mulige), kan omkostningerne herved tillægges betydning. Kravet om nærliggende fare indebærer, at der skal foreligge en konkret fare, dvs. en aktuel og ikke ubetydelig risiko for skadens indtræden.

Begrebet "affald" i § 196, stk. 1, nr. 2, defineres i bemærkningerne til lov nr. 412 af 10. juni 1997 som ethvert stof og enhver genstand (spildprodukt), som indehaveren skiller sig af med, agter af skille sig af med eller er forpligtet til at skille sig af med. Begrebet "lignende stoffer" omfatter stoffer, der ganske må ligestilles med affald, f.eks. stoffer der ikke (længere) må anvendes i Danmark, men som eventuelt indsamles og opbevares f.eks. med henblik på eksport til lande, hvor anvendelse af stofferne fortsat er tilladt.

Ved "bortskaffelse" forstås enhver form og metode til at skaffe sig af med affald mv., herunder deponering i eller på jorden, dumping i havet, udledning, forbrænding mv.

Subjektivt stilles der krav om forsæt. Kravet om forsæt indebærer, at den tiltalte skal have foretaget sin handling eller undladelse med viden om, at den vil indebære forurening (nr. 1) eller udgøre en ulovlig opbevaring eller bortskaffelse af affald mv. (nr. 2) eller have anset dette for overvejende sandsynligt. Den tiltalte skal på lignende måde have haft forståelse for de faktiske omstændigheder, der retligt karakteriserer forholdet som skærpende.

Selve skaden eller den nærliggende fare for skade skal dog alene kunne tilregnes den pågældende som uagtsom, jf. herved straffelovens § 20. Der foreligger uagtsomhed, hvis den indtrådte skade eller fare

kan bebrejdes den pågældende i den forstand, at skaden eller faren kunne og burde være undgået. Det kræves således ikke, at den tiltalte faktisk indså, at forureningen ville medføre betydelig skade eller fremkalde nærliggende fare herfor, eller at tiltalte anså dette for det overvejende sandsynlige resultat af forureningen, når det kan statueres, at den tiltalte *burde* have indset dette.

Straffelovens § 196, stk. 2

Bestemmelsen gør det muligt at straffe for grov miljøkriminalitet, hvis der er sket forurening af luft, vand, jord eller undergrund eller opbevaring eller bortskaffelse af affald af mere systematisk eller organiseret karakter, uanset at der ikke er sket skade på miljøet eller fremkaldt fare herfor.

Det vil afhænge af en konkret vurdering, om overtrædelsen skønnes at være af mere systematisk eller organiseret karakter. Udtrykket ”systematisk eller organiseret” er ikke begrænset til aktiviteter foretaget af en kriminel organisation. Andre former for systematisk eller organiseret miljøkriminalitet vil således kunne begrunde en anvendelse af overbygningsbestemmelsen i stk. 2, der dog i praksis formentlig kun vil have et snævert anvendelsesområde.

For så vidt angår forståelsen af begreberne affald og bortskaffelse henvises til det anførte under stk. 1.

Subjektivt kræves der, som ved overtrædelser af stk. 1, forsæt.

Ved valget mellem miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, og straffelovens § 196 kan anføres, at straffelovsbestemmelsen forudsættes anvendt i tilfælde, hvor forholdet skønnes at være så groft, at samfundets reaktion bør give sig til udtryk ved anvendelse af straffeloven frem for særlovgivningen. Dette gælder, selv om den konkrete forskyldte fængselsstraf fastsættes til væsentligt mindre end 2 år.

Samme afgrænsning må antages at finde anvendelse ved valget mellem straffelovens § 196 og lignende straffebestemmelser i den øvrige miljølovgivning, f.eks. havmiljølovens § 59, stk. 3, jordforureningslovens § 88, stk. 2, og lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 91, stk. 2.

5.4. Sager, hvor der er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel

5.4.1. Konfiskation

Er der i forbindelse med en overtrædelse af miljølovgivningen opnået en økonomisk fordel i form af en fortjeneste eller besparelse, er udgangspunktet, at denne økonomiske fordel skal konfiskeres.

Dette følger af straffelovens § 75, hvorefter udbyttet ved en strafbar handling eller et hertil svarende beløb helt eller delvis kan konfiskeres, ligesom der, hvis der savnes fornødent grundlag for at fastslå beløbets størrelse, kan konfiskeres et beløb, som skønnes at svare til det indvundne udbytte.

Herudover er udgangspunktet om, at der skal ske konfiskation af en eventuel fortjeneste/besparelse, præciseret i flere miljølove, herunder miljøbeskyttelsesloven og lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug. Der henvises i den forbindelse til afsnit 5.4.3. og 5.4.4.

I sager om overtrædelse af miljølovgivningen, hvor det er muligt at dokumentere, at der er opnået en økonomisk fordel, bør anklagemyndigheden således nedlægge påstand om konfiskation af denne eller et tilsvarende beløb.

5.4.2. Bødepåstanden

Det følger af straffelovens § 51, stk. 3, at der ved fastsættelsen af bøder – inden for de grænser, som hensynet til lovovertrædelsens beskaffenhed og de i § 80 nævnte omstændigheder tilsiger – skal tages hensyn til bl.a. den opnåede eller tilsigtede fortjeneste eller besparelse.

Dette princip er endvidere fastslået i en række miljølove, herunder miljøbeskyttelsesloven og lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug. Der henvises i den forbindelse til afsnit 5.4.3. og 5.4.4.

Når der ved en overtrædelse af miljølovgivningen er opnået en økonomisk fordel bør dette således afspejles i anklagemyndighedens bødepåstand.

Dette gælder navnlig i tilfælde, hvor det ikke er muligt at foretage konfiskation, fordi størrelsen af en opnået eller tilsigtet økonomisk fordel ikke kan dokumenteres. I disse tilfælde bør anklagemyndigheden foretage et skøn over den opnåede eller tilsigtede økonomiske fordel og fastsætte bødepåstanden under hensyn hertil.

5.4.3. Særligt om miljøbeskyttelsesloven

Det fremgår af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 6, at der, når der ved en overtrædelse er opnået en økonomisk fordel, skal ske konfiskation af denne efter reglerne i straffelovens 9. kapitel, selv om der ved overtrædelsen ikke er voldt skade på miljøet eller er fremkaldt fare derfor. Det fremgår endvidere, at der, hvis der ikke kan ske konfiskation, skal tages særskilt hensyn hertil ved udmålingen af en bøde, herunder en eventuel tillægsbøde.

Bestemmelsen blev indsat i miljøbeskyttelsesloven ved lov nr. 425 af 10. juni 1997 om ændring af lov om miljøbeskyttelse (Fastsættelse af særlige vilkår, nægtelse og tilbagekaldelse af miljøgodkendelse, tilsyn, konfiskation, rettighedsfrakendelse mv.). Det fremgår af forarbejderne til loven, at bestemmelserne om konfiskation i straffelovens kapitel 9 også finder anvendelse i sager om overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven, og at formålet med lovændringen er at præcisere udgangspunktet om, at et økonomisk udbytte skal konfiskeres.

Af forarbejderne til lov nr. 425 af 10. juni 1997 fremgår endvidere, at dette udgangspunkt tillige gælder ved formelle overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven, dvs. overtrædelser, der ikke indebærer en skade eller fare for skade på miljøet. Det er typisk tilfælde, hvor en listevirksomhed påbegyndes, forinden godkendelse hertil er meddelt, enten fordi der ikke er ansøgt herom, eller fordi myndighederne ikke har færdigbehandlet sagen, men hvor godkendelse til den pågældende virksomhed ville være blevet meddelt, hvis der havde været indgivet ansøgning herom, eller myndighederne havde haft lejlighed til at afslutte sagen.

I forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 anføres det, at konfiskation efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 6, bør kombineres med en passende bøde, når der opnået en økonomisk fordel, og at en passende bødestørrelse i almindelighed vil være en fjerdedel af det konfiskerede beløb.

Der bør således i almindelighed nedlægges påstand om en bøde svarende til en fjerdedel af den opnåede økonomiske fordel, som samtidig bør påstås konfiskeret. Dette svarer til domstolspraksis på dambrugsområdet, jf. højesteretsdommene U 2001.1046 H og U 2001.1056 H.

I tilfælde, hvor det viser sig vanskeligt at dokumentere størrelsen af en økonomisk fordel med den følge, at en påstand om konfiskation ikke kan forventes fulgt af retten, bør anklagemyndighedens bødepåstand fastsættes under hensyntagen til en skønnet økonomisk fordel.

Der henvises i den forbindelse til miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 6, 2. pkt. Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår bl.a., at den økonomiske fordel skønsmæssigt skal inddrages ved udmåling af bøden, herunder en eventuel tillægsbøde, såfremt der ikke kan ske konfiskation f.eks. på grund af dokumentationsvanskeligheder.

Bødepåstanden bør dog i alle tilfælde som minimum svare til de ovenfor i pkt. 5.2.4. angivne bødepåstande. Der henvises herved til forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008.

5.4.4. Særligt om lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug

Det fremgår af § 93, stk. 2, i lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, at der, når der ved en overtrædelse er opnået en økonomisk fordel, skal ske konfiskation af denne efter reglerne i straffelovens 9. kapitel, selv om der ved overtrædelsen ikke er voldt skade på miljøet eller er fremkaldt fare derfor. Det fremgår endvidere, at der, hvis der ikke kan ske konfiskation, skal tages særskilt hensyn hertil ved udmåling af bøde, herunder en eventuel tillægsbøde.

Udgangspunktet er således, at der i sager om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug skal ske konfiskation af en økonomisk fordel, som måtte være opnået i forbindelse med overtrædelse af loven.

Beregningen af den opnåede økonomiske fordel i forbindelse med overproduktion af dyr kan efter forarbejderne til lov nr. 1572 af 20. december 2006 (L 55 af 26. oktober 2006) foretages ud fra gennemsnitstal for indtjeningen i husdyrbrug, der gør det muligt i en given sag om overproduktion af svin eller kvæg at anslå den opnåede fortjeneste ved overtrædelsen.

Der henvises i den forbindelse til det af Miljøministeriet udarbejdede notat af 5. januar 2007 om den gennemsnitlige indtjening ved svine- og kvægproduktion. Notatet gør det muligt at give et præcist overslag over den opnåede indtjening ved en overproduktion af en given størrelse i perioden 1999-2004, og vil således kunne bruges til at opgøre det økonomiske udbytte, der er opnået i en periode, hvor produktionen har været større end det tilladte. Notatet findes på AnklagerNet.

Notatet vil blive opdateret for så vidt angår sager om overproduktion i perioden 2005-2008.

Fortjenesten ved overproduktionen for hvert enkelt år beregnes som: antallet af overproducerede dyr gange ”dækningsbidrag I” for den relevante bedriftstype og størrelse. ”Dækningsbidrag I” svarer til produktionsværdien pr. dyr fratrukket variable omkostninger som f.eks. omkostninger til foder og dyrlæge. Det præciseres i bemærkningerne til lovforslaget til lov nr. 1572 af 20. december 2006, at der ikke bør fratrækkes yderligere omkostninger, herunder arbejdsindsats og vedligehold.

Hvis der er dokumenteret overproduktion i flere produktionsår, skal indtjeningen udregnes for hvert enkelt år.

I bemærkningerne til lovforslaget til lov nr. 1572 af 20. december 2006 anføres det endvidere, at konfiskation bør kombineres med en passende bøde, når der opnået en økonomisk fordel, og at en passende bødestørrelse i almindelighed vil være en fjerdedel af det konfiskerede beløb.

Der bør således i almindelighed nedlægges påstand om en bøde svarende til en fjerdedel af den opnåede økonomiske fordel, som samtidig bør påstås konfiskeret. Dette svarer til domstolspraksis på dambrugsområdet, jf. højesteretsdommene U 2001.1046 H og U 2001.1056 H.

I tilfælde, hvor det viser sig vanskeligt at dokumentere størrelsen af en økonomisk fordel med den følge, at en påstand om konfiskation ikke kan forventes fulgt af retten, bør anklagemyndighedens bødepåstand fastsættes under hensyntagen til en skønnet økonomisk fordel.

Der henvises i den forbindelse til de specielle bemærkninger til § 91 og § 93, hvoraf det bl.a. fremgår, at bøden, selv om der ikke kan dokumenteres en nøjagtig økonomisk fordel, vil kunne fastsættes således, at der ved udmålingen tages højde for, at der har været en økonomisk fordel, og at bøden derefter bør forhøjes med den skønnede fortjeneste eller besparelse.

Skov- og Naturstyrelsen var tidligere central myndighed på området, men administrationen af området er nu overgået til Miljøstyrelsen. Miljøstyrelsen har i den forbindelse tilkendegivet, at sager om overproduktion af husdyr kan forelægges for styrelsen med henblik på en udtalelse om bøde- og konfiskationspåstanden.

5.5. Rettighedsfrakendelse

Ved lov nr. 425 af 10. juni 1997 om ændring af lov om miljøbeskyttelse (Fastsættelse af særlige vilkår, nægtelse og tilbagekaldelse af miljøgodkendelse, tilsyn, konfiskation, rettighedsfrakendelse mv.) blev der indsat en ny bestemmelse i miljøbeskyttelseslovens § 110 b. Miljøbeskyttelseslovens § 110 b har nu følgende ordlyd:

”§ 110 b. Retten til at udøve virksomhed omfattet af kapitel 5 kan frakendes ved dom for strafbart forhold, hvis den tiltalte

- 1) er dømt for overtrædelse af straffelovens § 196 eller
- 2) gentagne gange eller under i øvrigt skærpende omstændigheder har
 - a) overtrådt bestemmelser i denne lov eller forskrifter udstedt i medfør heraf eller bestemmelser i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller forskrifter udstedt i medfør heraf,

b) undladt at efterkomme forbud eller påbud, som er udstedt med hjemmel i denne lov eller forskrifter udstedt i medfør heraf, eller med hjemmel i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller forskrifter udstedt i medfør heraf eller

c) tilsidesat vilkår knyttet til en tilladelse, dispensation eller godkendelse udstedt med hjemmel i denne lov eller forskrifter udstedt i medfør heraf eller bestemmelser i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller forskrifter udstedt i medfør heraf.

Stk. 2. Efter samme regel kan der ske frakendelse af retten til at være stifter af, direktør for eller medlem af bestyrelsen i et selskab med begrænset ansvar, et selskab eller en forening, som kræver offentlig godkendelse, eller en fond, der driver virksomhed omfattet af kapitel 5.

Stk. 3. I øvrigt gælder reglerne i straffelovens § 79, stk. 3 og 4.”

Det fremgår således af miljøbeskyttelseslovens § 110 b, at retten til at udøve virksomhed omfattet af bl.a. miljøbeskyttelseslovens kapitel 5 under visse nærmere omstændigheder kan frakendes ved dom.

Rettighedsfrakendelse kan også ske efter straffelovens § 79. Betingelserne for rettighedsfrakendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 110 b er imidlertid lempeligere end betingelserne efter straffelovens § 79, idet der ikke stilles krav om ”en nærliggende fare for misbrug af stillingen”, og at der i øvrigt ”er særlige omstændigheder, der taler for” frakendelsen.

Efter forarbejderne til lov nr. 425 af 10. juni 1997 skal bedømmelsen af, om der skal ske rettighedsfrakendelse, ske efter en ”miljøforsvarlighedsvurdering”. Den eller de ansvarlige personer, der har drevet en forurenende virksomhed uforsvarligt og derved overtrådt miljølovgivningen gentagne gange eller i øvrigt under så skærpende omstændigheder, at den/de pågældende må anses for uden vilje eller evne til at drive forurenende virksomhed på forsvarlig vis, kan herefter frakendes retten til at fortsætte eller genoptage sådan virksomhed.

Frakendelse kan efter forarbejderne til lov nr. 425 af 10. juni 1997 ske, uanset om der kan påvises en nærliggende fare for, at vedkommende på ny vil handle uforsvarligt, idet det må anses for tilstrækkeligt, at der er udvist grov eller gentagen uansvarlighed.

Såfremt der er grundlag for at nedlægge påstand om rettighedsfrakendelse, skal det vurderes, hvorvidt der alene skal nedlægges påstand om frakendelse af retten til at drive selvstændig virksomhed omfattet af loven, eller om der tillige skal nedlægges påstand om frakendelse af retten til at være medlem af direktion eller bestyrelse i eller medstifter af et selskab, der driver forurenende virksomhed.

Endvidere skal det vurderes, hvilken rækkevidde rettighedsfrakendelsen skal have. Der kan således være grundlag for kun at nedlægge påstand om frakendelse af retten til at drive den konkrete type virksomhed, som lovovertræderen hidtil har drevet, f.eks. frakendelse af retten til at drive dambrugsvirksomhed. En konkret vurdering af overtrædelsernes karakter kan imidlertid føre til, at der tillige bør nedlægges påstand om frakendelse af retten til at drive andre lignende typer miljøbelastende virksomhed. Det kan f.eks. være tilfældet i forbindelse med drift af en type affaldsbehandlende virksomhed, hvor det vurderes, at heller ikke andre typer af sådan virksomhed vil blive drevet på forsvarlig vis.

De processuelle regler i straffelovens § 79, stk. 3-4, finder anvendelse i sager om rettighedsfrakendelse efter miljøbeskyttelsesloven, jf. § 110 b, stk. 3. Dette indebærer bl.a., at rettigheden kan frakendes for et begrænset tidsrum (1-5 år) og i meget grove tilfælde indtil videre. Endvidere kan retten i henhold til stk. 4 under behandling af sagen ved kendelse udelukke den pågældende fra at udøve virksomheden, indtil sagen er endeligt afgjort, ligesom det ved dommen i sagen kan bestemmes, at anke ikke har opsættende virkning.

Rettighedsfrakendelse kan endvidere ske i medfør af lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 95. Bestemmelsen svarer til miljøbeskyttelseslovens § 110 b.

Sager, hvor der kan være grundlag for at nedlægge påstand om rettighedsfrakendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 110 b, § 95 i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller straffelovens § 79, skal via statsadvokaten forelægges for Rigsadvokaten inden tiltalerejsning.

5.6. Strafansvar for juridiske personer mv.

En juridisk person kan straffes med bøde, når det er bestemt ved lov eller i medfør af lov, jf. straffelovens § 25.

Når der i miljølovgivningen er fastsat hjemmel til at straffe en juridisk person, bør valget af ansvarssubjekt ske efter de retningslinjer, der er fastsat i Rigsadvokatmeddelelse nr. 5/1999 om valg af ansvarssubjekt i sager om virksomhedsansvar.

5.7. Tvangsbøder

Efter retsplejelovens § 997, stk. 3, kan der idømmes tvangsbøder. Det er ikke et krav, at der er særlig hjemmel i særloven til idømmelse af tvangsbøder, idet retsplejelovens § 997, stk. 3, indeholder tilstrækkelig hjemmel hertil.

Opfyldelse af en forpligtelse, der har hjemmel i miljøbeskyttelsesloven eller regler udstedt i medfør af denne, kan således søges gennemtvunget ved nedlæggelse af en påstand om idømmelse af tvangsbøder.

En påstand om pålæggelse af tvangsbøder skal formuleres således, at tiltalte efter udløbet af en bestemt frist skal betale en bøde af en bestemt størrelse, pr. dag, uge eller måned.

Bøderne bortfalder ved opfyldelsen af forpligtelsen.

Tvangsbøder skal pålægges ved dom og kan således ikke vedtages.

6. Hovedforhandling

Vedkommende miljømyndighed underrettes om tidspunkt for sagens foretagelse i retten. Endvidere underrettes den centrale miljømyndighed herom, hvis sagen har været forelagt for denne. I landsretssager vedrørende principielle spørgsmål vil Miljøstyrelsen tilstræbe at være repræsenteret under hovedforhandlingen.

I sager, som er særlig indviklede eller tvivlsomme eller indeholder principielle spørgsmål, eller hvor der i øvrigt skønnes at være behov herfor, bør en repræsentant for miljømyndigheden være til stede med henblik på at yde den fornødne bistand under hovedforhandlingen.

7. Efterfølgende sagsbehandling

7.1. Underretning om sagens udfald mv.

Afgøres sagen ved dom, skal vedkommende lokale tilsynsmyndighed og den centrale miljømyndighed hurtigst muligt og i rimelig tid inden ankefristens udløb med henblik på overvejelse af ankespørgsmålet underrettes om sagens udfald. Underretningen skal vedlægges en kopi af dommen. Drøftelse med miljømyndigheden om ankespørgsmålet bør dog kun afvente modtagelse af domsudskrift, hvis dette skønnes tidsmæssigt forsvarligt.

Vedkommende lokale tilsynsmyndighed og den centrale miljømyndighed skal endvidere underrettes om udfaldet af sager, der afgøres ved bødevedtagelse.

7.2. Indberetning til Miljøstyrelsens register om visse overtrædelser af miljølovgivningen

I medfør af miljøbeskyttelseslovens § 40 b fører Miljøstyrelsen et register over visse overtrædelser af miljølovgivningen. Oplysningerne i registeret danner baggrund for miljømyndighedernes vurdering af, om der bør meddeles afslag på godkendelse mv. efter miljøbeskyttelsesloven og husdyrbrugsloven som følge af f.eks. tidligere straffe for overtrædelse af lovgivningen.

Indberetning til registeret påhviler politidirektøren og skal ske snarest muligt efter, at der foreligger en endelig afgørelse. Indberetning sker til Miljøstyrelsen, Organisation & Jura, Strandgade 29, 1401 København K.

Indberetning skal ifølge miljøbeskyttelseslovens § 40 a ske af:

- domme, hvorved personer er blevet frataget retten til at drive forurenende virksomhed i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 110 b, § 95 i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller straffelovens § 79,
- domme, hvorved personer er dømt for overtrædelse af straffelovens § 196,
- domme og bøvedtagelser, hvorved personer eller selskaber mv. er straffet for overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, § 91, stk. 2, i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller tilsvarende bestemmelser fastsat i bekendtgørelser, der er udstedt med hjemmel i loven eller lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, såfremt der er fastsat frihedsstraf eller bøde på 10.000 kr. eller derover, og såfremt der ikke er forløbet mere end 10 år fra den strafbare handling, og
- personer og selskaber mv., der har gæld på 100.000 kr. eller derover til det offentlige for selv-hjælpshandlinger foretaget af tilsynsmyndigheden i medfør af denne lovs §§ 69 og 70, såfremt denne gæld er vedgået eller fastslået ved en domstol. Det er endvidere en betingelse, at gælden er forfalden og ikke er omfattet af en overholdt aftale om henstand eller afdragsvis betaling, samt at der er fremsendt to rykkere til skyldneren.

7.3. Underretning af statsadvokaten og Rigsadvokaten

Politidirektøren underretter inden udløbet af ankefristen statsadvokaten om udfaldet af samtlige de sager, som under efterforskningen eller med hensyn til tiltalespørgsmålet har været forelagt for statsadvokaten, jf. afsnit 3.3., 4.2. og 5.5.

Politidirektøren underretter via statsadvokaten inden udløbet af ankefristen Rigsadvokaten om udfaldet af samtlige de sager, som har været forelagt for Rigsadvokaten, jf. afsnit 4.2. og 5.5.

8. Møder med miljømyndighederne

Politidirektøren bør med passende mellemrum afholde møde med de stedlige miljømyndigheder med henblik på drøftelse af generelle samarbejdsspørgsmål og eventuelle konkrete sager. Statsadvokaten bør orienteres om møderne og have lejlighed til at deltage.

9. Ikrafttræden mv.

Retningslinjerne for strafpåstande ved overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven og regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3, der er gennemført ved lov nr. 173 af 12. marts 2008, gælder for overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven, der begås efter den 1. april 2008.

Retningslinjerne i denne meddelelse erstatter retningslinjerne i Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/1998, der samtidig ophæves.

Rigsadvokaten, den 9. december 2008

JØRGEN STEEN SØRENSEN